

Dictamen en relació amb la consulta d'un centre sanitari sobre la cessió de dades de pacients a Mútues col·laboradores amb la Seguretat Social

Es presenta davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades un escrit d'un centre sanitari (en endavant, l'Hospital) sobre la comunicació de dades de pacients a Mútues col·laboradores amb la Seguretat Social.

La consulta explica que l'Hospital rep pacients de Mútues col·laboradores de la Seguretat Social i que una d'elles ha sol·licitat informació relativa al diagnòstic d'un pacient atès per l'Hospital, en virtut del que estableix l'article 82 del Text refós de la Llei general de la Seguretat Social, aprovat per Reial decret legislatiu 8/2015, de 30 d'octubre.

Segons la consulta, la Mútua argumenta que, ateses les seves funcions, necessita accedir a determinats informes de l'assistència del pacient, entenent que aquest accés vindria legitimat pel Text refós de la Llei general de la Seguretat Social (LGSS).

En conseqüència, l'Hospital consulta *“si podem enviar a les Mútues col·laboradores les dades relatives al diagnòstic dels pacients que ens derivin, si existeix alguna limitació a l'enviament d'aquestes dades, i així com el fonament legal habilitant per a la cessió d'aquesta informació”*.

Analitzada la petició, vista la normativa vigent aplicable i l'informe de l'Assessoria Jurídica, es dictamina el següent.

I

(...)

II

L'Hospital exposa que rep pacients de Mútues col·laboradores amb la Seguretat Social, segons l'article 80 del Text refós de la Llei general de la Seguretat Social, aprovat per Reial decret legislatiu 8/2015, de 30 d'octubre (en endavant, LGSS), relatiu a les Mútues col·laboradores amb la Seguretat Social.

Segons l'article 79.1 de la LGSS: *“La colaboración en la gestión del sistema de la Seguridad Social se llevará a cabo por mutuas colaboradoras con la Seguridad Social y por empresas, de acuerdo con lo establecido en el presente capítulo.”*

Segons la consulta, una Mútua col·laboradora *“ha sol·licitat informació relativa al diagnòstic d'un pacient atès per l'Hospital en virtut de l'establert a l'article 82.2 (de la LGSS)”*. L'article 82.2 de la LGSS disposa que correspon a les mútues la determinació inicial del caràcter professional de la contingència.

Atesa la sol·licitud de la Mútua, l'Hospital pregunta si pot enviar a les Mútues col·laboradores les dades relatives al diagnòstic dels pacients que aquesta els deriva, si existeix alguna limitació a l'enviament d'aquestes dades, així com el fonament legal habilitant per a la cessió d'aquesta informació.

Situada la consulta en aquests termes, cal partir de la base que La Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (en endavant, LOPD), defineix com cessió o comunicació de dades, “*qualsevol revelació de dades efectuada a una persona diferent de l’interessat*” (article 3.i).

Per tant, el flux informatiu de dades de pacients atesos per l’Hospital, derivats per les Mútues col·laboradores, constitueix una cessió de dades que, com a tal, ha d’ajustar-se al règim de comunicacions de dades de l’article 11.1 de l’LOPD, que estableix que “*les dades de caràcter personal objecte del tractament només poden ser comunicades a un tercer per al compliment de finalitats directament relacionades amb les funcions legítimes del cedent i del cessionari amb el consentiment previ de l’interessat*”. El mateix article disposa, en el seu apartat 2.a), que el dit consentiment no és necessari quan “*la cessió està autoritzada en una llei.*”

La informació personal que seria objecte de comunicació en el cas que ens ocupa, es refereix al diagnòstic d’un pacient atès a l’Hospital. Per tant, es tractaria d’una comunicació de dades identificatives i de salut (art. 5.1.g) del Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre, pel qual s’aprova el Reglament de desplegament de l’LOPD (RLOPD), i article 4.15 del Reglament general de protecció de dades (UE) 2016/679 (RGPD), que va entrar en vigor el 25 de maig de 2016, i que serà aplicable a partir del 25 de maig de 2018 (art. 99 RGPD)).

Cal tenir en compte que les dades de salut són dades mereixedores d’especial protecció, com disposa la normativa de protecció de dades (art. 7 LOPD i art. 9 RGPD).

Així, tenint en compte la tipologia de dades personals a comunicar, la dita cessió només seria possible “*quan, per raons d’interès general, així ho disposi una llei o l’afectat hi consenti expressament*”, de conformitat amb l’article 7.3 de l’LOPD.

Per la informació aportada s’entén que no es disposaria del consentiment exprés del pacient o pacients afectats (art. 3.e) LOPD), titulars de les dades, per la qual cosa serà necessària la concurrència d’una habilitació legal per poder comunicar-les.

L’Hospital disposa de les dades de salut dels pacients que atén, contingudes en la seva història clínica (HC). Sobre això, ens remetem a les previsions de la Llei 21/2000, de 29 de desembre, sobre els drets d’informació concernent la salut i l’autonomia del pacient, i la documentació clínica. La història clínica (arts. 9 i 10 de la Llei 21/2000) conté, a banda de les dades d’identificació del malalt i de l’assistència, un conjunt de dades clínicoassistencials (antecedents personals i familiars, procediments clínics, tractaments mèdics, informació sobre intervencions quirúrgiques, etc), així com dades socials (informe social).

La pròpia LOPD habilita el tractament de dades de salut quan aquest “*sigui necessari per a la prevenció o per al diagnòstic mèdics, la prestació d’assistència sanitària o de tractaments mèdics o la gestió de serveis sanitaris, sempre que el tractament de dades l’efectuï un professional sanitari subjecte al secret professional o altres persones subjectes a una obligació equivalent de secret*”, així com “*per salvaguardar l’interès vital dels afectats o d’una altra persona, en cas que l’afectat estigui físicament o jurídicament incapacitat per donar-ne el consentiment*” (art. 7.6).

En aquest punt, cal tenir en compte que, segons disposa l’article 80.1 de la LGSS:

“Son mutuas colaboradoras con la Seguridad Social las asociaciones privadas de empresarios constituidas mediante autorización del Ministerio de Empleo y Seguridad Social e inscripción en el registro especial dependiente de este, que tienen por finalidad colaborar en la gestión de la Seguridad Social, bajo la dirección y tutela del mismo, sin

ánimo de lucro y asumiendo sus asociados responsabilidad mancomunada en los supuestos y con el alcance establecidos en esta ley.”

L'article 80.2 de la LGSS, concreta les funcions de les Mútues, en els següents termes:

“2. Las mutuas colaboradoras con la Seguridad Social tienen por objeto el desarrollo, mediante la colaboración con el Ministerio de Empleo y Seguridad Social, de las siguientes actividades de la Seguridad Social:

*a) La **gestión de las prestaciones económicas y de la asistencia sanitaria**, incluida la rehabilitación, comprendidas en la protección de las **contingencias de accidentes de trabajo y enfermedades profesionales** de la Seguridad Social, así como de las actividades de prevención de las mismas contingencias que dispensa la acción protectora.*

*b) La **gestión de la prestación económica por incapacidad temporal derivada de contingencias comunes**.*

c) La gestión de las prestaciones por riesgo durante el embarazo y riesgo durante la lactancia natural.

d) La gestión de las prestaciones económicas por cese en la actividad de los trabajadores por cuenta propia, en los términos establecidos en el título V.

e) La gestión de la prestación por cuidado de menores afectados por cáncer u otra enfermedad grave.

f) Las demás actividades de la Seguridad Social que les sean atribuidas legalmente.”

Atesos els termes de la consulta, als efectes de determinar si concorre una habilitació legal per comunicar dades de pacients entre l'Hospital i la Mútua, cal examinar separatament dos supòsits, d'una banda, la comunicació de dades per a la gestió per les Mútues col·laboradores de les contingències professionals (art. 82.2 LGSS), i de l'altra, la comunicació de dades per a la gestió de situacions d'incapacitat temporal derivada de contingències comunes (art. 82.4 LGSS).

III

- Comunicació de dades per a la gestió de contingències professionals.

Pel que fa a les funcions de les Mútues col·laboradores en relació amb les contingències professionals, com es desprèn de l'article 80.2.a) LGSS, aquestes gestionen el reconeixement del dret a determinades prestacions econòmiques, així com l'assistència sanitària, inclosa la rehabilitació, que cal donar als treballadors afectats per contingències professionals.

En concret, l'article 82.2 LGSS disposa el següent:

*2. Respecto de las contingencias profesionales, corresponderá a las mutuas la **determinación inicial del carácter profesional de la contingencia**, sin perjuicio de su posible revisión o calificación por la entidad gestora competente de acuerdo con las normas de aplicación.*

*Los **actos** que dicten las mutuas, por los que reconozcan, suspendan, anulen o extingan derechos en los supuestos atribuidos a las mismas, **serán motivados** y se formalizarán por escrito, estando supeditada su eficacia a la notificación al interesado. Asimismo se notificarán al empresario cuando el beneficiario mantenga relación laboral y produzcan efectos en la misma.*

***Las prestaciones sanitarias comprendidas en la protección de las contingencias profesionales serán dispensadas a través de los medios e instalaciones gestionados por las mutuas, mediante convenios con otras mutuas o con las administraciones públicas sanitarias**, así como mediante conciertos con medios privados, en los términos establecidos en el artículo 258 y en las normas reguladoras del funcionamiento de las entidades.*

(...)."

És funció de les Mútues col·laboradores no només determinar de forma motivada la naturalesa de les contingències professionals dels treballadors i, si escau, autònoms i, per tant, el reconeixement del dret a la prestació, sinó també gestionar l'assistència sanitària a la que té dret el treballador, en relació amb la dita contingència professional.

A això cal afegir que, com preveu el mateix article 82.2, citat, les prestacions sanitàries que són conseqüència de les contingències professionals, poden dispensar-se a través dels mitjans propis de les Mútues i també, entre d'altres, a través de convenis amb les administracions públiques sanitàries.

Sobre això fem notar que, segons l'article 5.a) de la Llei 15/1990, el CatSalut està configurat per tots els centres, serveis i establiments de protecció de la salut i d'atenció sanitària i sociosanitària de la Generalitat, inclosos els transferits de la Seguretat Social i de l'Administració institucional de la sanitat nacional, que s'hi integren a tots els efectes.

(...).

D'acord amb això, l'Hospital és un dels establiments del sistema sanitari català.

Tenint en compte això, res impedeix que una Mútua articuli, a través d'un conveni, la prestació de l'assistència sanitària derivada de contingències professionals a determinats centres assistencials, com podria ser l'Hospital.

Cal fer notar que es desconeix, atesa la informació disponible, si la Mútua que sol·licita la informació sobre el diagnòstic del pacient té subscrit un conveni per tal que els treballadors afectats per contingències professionals siguin atesos en establiments del sistema sanitari català, com pugui ser l'Hospital.

En qualsevol cas, des de la perspectiva de la normativa de protecció de dades, el tractament de dades que derivaria d'un conveni establert en els termes de l'article 82.2 LGSS, es correspondria amb un encàrrec del tractament de dades personals.

Així, quan un responsable (art. 3.d) LOPD), en aquest cas, una Mútua col·laboradora amb la Seguretat Social, deriva la prestació de l'assistència sanitària per contingències professionals a un tercer (com podria ser l'Hospital o, si escau, altres centres sanitaris) aquest tercer esdevé l'encarregat del tractament (art. 3.g) LOPD), sempre que s'estableixi el contracte d'encàrrec corresponent.

En aquest sentit, cal estar a les obligacions que imposa la normativa de protecció de dades (art. 12 LOPD, i arts 20 a 22 RLOPD), i específicament, les previsions del capítol IV del RGPD, referides a les responsabilitats del responsable i de l'encarregat del tractament.

Segons el RGPD, quan s'estableix un encàrrec del tractament el responsable està obligat a triar un encarregat que ofereixi garanties suficients per aplicar mesures tècniques i organitzatives apropiades, de manera que el tractament sigui conforme al RGPD (art. 28.1 RGPD). L'article 28.3 del RGPD exigeix que el contracte o acte jurídic pel qual es regeix el tractament de dades per l'encarregat ha d'establir l'objecte, la durada, la naturalesa i la finalitat del tractament, el tipus de dades personals i categories d'interessats, i les obligacions i drets del responsable, en concret, ha d'estipular que l'encarregat:

“a) tratará los datos personales únicamente siguiendo instrucciones documentadas del responsable, inclusive con respecto a las transferencias de datos personales a un tercer país o una organización internacional, salvo que esté obligado a ello en virtud del Derecho de la Unión o de los Estados miembros que se aplique al encargado; en tal caso, el encargado informará al responsable de esa exigencia legal previa al tratamiento, salvo que tal Derecho lo prohíba por razones importantes de interés público;

b) garantizará que las personas autorizadas para tratar datos personales se hayan comprometido a respetar la confidencialidad o estén sujetas a una obligación de confidencialidad de naturaleza estatutaria;

c) tomará todas las medidas necesarias de conformidad con el artículo 32;

d) respetará las condiciones indicadas en los apartados 2 y 4 para recurrir a otro encargado del tratamiento;

e) asistirá al responsable, teniendo cuenta la naturaleza del tratamiento, a través de medidas técnicas y organizativas apropiadas, siempre que sea posible, para que este pueda cumplir con su obligación de responder a las solicitudes que tengan por objeto el ejercicio de los derechos de los interesados establecidos en el capítulo III;

f) ayudará al responsable a garantizar el cumplimiento de las obligaciones establecidas en los artículos 32 a 36, teniendo en cuenta la naturaleza del tratamiento y la información a disposición del encargado;

g) a elección del responsable, suprimirá o devolverá todos los datos personales una vez finalice la prestación de los servicios de tratamiento, y suprimirá las copias existentes a menos que se requiera la conservación de los datos personales en virtud del Derecho de la Unión o de los Estados miembros;

h) pondrá a disposición del responsable toda la información necesaria para demostrar el cumplimiento de las obligaciones establecidas en el presente artículo, así como para permitir y contribuir a la realización de auditorías, incluidas inspecciones, por parte del responsable o de otro auditor autorizado por dicho responsable.

(...).”

Així doncs, i partint de la premissa que les prestacions sanitàries que el treballador rep a l'Hospital deriven d'una contingència professional, en el supòsit que la Mútua que sol·licita la informació sobre el diagnòstic del pacient (o altres Mútues en el mateix supòsit) hagi establert un contracte d'encàrrec amb l'Hospital, és a tots els efectes responsable del dit tractament i, com a tal, ha de tenir accés a la informació que sol·licita.

En el cas que no s'hagi establert un encàrrec del tractament en els termes apuntats, la comunicació a la Mútua de la informació relativa al diagnòstic del treballador ha de sotmetre's al règim de comunicació (art. 11 LOPD).

En aquest sentit, i segons la informació aportada en la consulta, cal tenir en compte que la comunicació de dades es refereix a un pacient que la pròpia Mútua hauria derivat a l'Hospital, per ser atès.

Tenint en compte que la Mútua té la funció, prevista en norma amb rang de llei (art. 82.2 LGSS) de determinar de manera motivada el caràcter professional de la contingència d'un treballador, així com de prestar-li l'atenció sanitària consegüent, és clar que la Mútua ha de conèixer el diagnòstic del treballador per poder declarar la contingència professional i articular l'assistència sanitària que ha de rebre el treballador afectat, en aquest cas, a l'Hospital.

Així, respecte la prestació per part de l'Hospital de l'assistència sanitària al treballador, relacionada amb contingències professionals, hi ha suficient habilitació legal per comunicar la informació sobre el diagnòstic del treballador a la Mútua que li ha derivat el pacient. Aquesta comunicació vindria legitimada per l'article 82.2 LGSS, en connexió amb l'article 7.6 LOPD, citat.

En conclusió, hi ha suficient habilitació legal per tal que l'Hospital, quan dona assistència sanitària a un pacient per derivació d'una Mútua col·laboradora amb la Seguretat Social en relació amb contingències professionals, li comuniqui la informació sobre el diagnòstic del treballador sense el seu consentiment exprés (art. 7.3 LOPD), als efectes que la Mútua pugui donar compliment a la finalitat legítima de gestionar les prestacions econòmiques i l'assistència sanitària derivada de contingències professionals (art. 82.2 LGSS).

IV

- Comunicació de dades per a la gestió de situacions d'incapacitat temporal derivada de contingències comunes.

Segons disposa l'article 82.4 LGSS:

*4. La **gestión de la prestación económica por incapacidad temporal derivada de contingencias comunes** a favor de los trabajadores al servicio de los empresarios asociados y de los trabajadores por cuenta propia adheridos se desarrollará de conformidad con lo dispuesto en los artículos 83.1.a), párrafo segundo, y 83.1.b), párrafo primero, y en las normas contenidas en el capítulo V del título II, así como en sus disposiciones de aplicación y desarrollo, con las particularidades previstas en los regímenes especiales y sistemas en que aquellos estuvieran encuadrados y en este apartado.*

a) Corresponde a las mutuas colaboradoras con la Seguridad Social la función de declaración del derecho a la prestación económica, así como las de denegación, suspensión, anulación y declaración de extinción del mismo, sin perjuicio del control sanitario de las altas y bajas médicas por parte de los servicios públicos de salud y de los efectos atribuidos a los partes médicos en esta ley y en sus normas de desarrollo. Los actos que se dicten en el ejercicio de las funciones mencionadas en el párrafo anterior serán motivados y se formalizarán por escrito, estando supeditada su eficacia a la notificación al beneficiario. Asimismo se notificarán al empresario en los supuestos en que el beneficiario mantenga relación laboral.

***Recibido el parte médico de baja**, la mutua comprobará el cumplimiento por el beneficiario de los requisitos de afiliación, alta, periodo de carencia y restantes exigidos en el régimen de la Seguridad Social correspondiente y determinará el importe del subsidio, adoptando el acuerdo de declaración inicial del derecho a la prestación. (...).*

*b) Cuando las mutuas colaboradoras con la Seguridad Social, **sobre la base del contenido de los partes médicos y de los informes emitidos en el proceso**, así como a través de la **información obtenida de las actuaciones de control y seguimiento o de las asistencias sanitarias** previstas en la letra d), consideren que el beneficiario podría no estar impedido para el trabajo, podrán formular propuestas motivadas de alta médica a través de los médicos dependientes de las mismas, dirigidas a la Inspección Médica de los Servicios Públicos de Salud. (...).*

La Inspección Médica de los Servicios Públicos de Salud estará obligada a comunicar a la mutua y al Instituto Nacional de la Seguridad Social, en un plazo máximo de cinco días hábiles desde el siguiente a la recepción de la propuesta de alta, la estimación de la misma, con la emisión del alta, o su denegación, en cuyo caso acompañará informe médico motivado que la justifique. La estimación de la propuesta de alta dará lugar a que la mutua

notifique la extinció del dret al treballador y a la empresa, señalando la fecha de efectos de la misma.

(...).

(...).”.

Als efectes de declarar el dret a rebre una prestació econòmica, la normativa preveu que les Mútues han de disposar del comunicat de baixa del treballador.

Ara bé, dit això, el propi article 82.4 de la LGSS, en el seu apartat b), explicita que les Mútues, per a aquesta finalitat, han de poder disposar del contingut dels comunicats mèdics, així com dels informes emesos en el procés, i de la informació obtinguda de les actuacions de control i seguiment o de les assistències sanitàries previstes en l'apartat d) del mateix article 82.4 LGSS, segons el qual:

*“d) Son actos de control y seguimiento de la prestación económica, aquellos dirigidos a comprobar la concurrencia de los hechos que originan la situación de necesidad y de los requisitos que condicionan el nacimiento o mantenimiento del derecho, así como los **exámenes y reconocimientos médicos**. Las mutuas colaboradoras con la Seguridad Social podrán realizar los mencionados actos a partir del día de la baja médica y, respecto de las citaciones para examen o reconocimiento médico, la incomparecencia injustificada del beneficiario será causa de extinción del derecho a la prestación económica, de conformidad con lo establecido en el artículo 174, en los términos que se establezcan reglamentariamente, sin perjuicio de la suspensión cautelar prevista en el artículo 175.3.*

***Asimismo las mutuas colaboradoras con la Seguridad Social podrán realizar pruebas diagnósticas y tratamientos terapéuticos y rehabilitadores**, con la finalidad de evitar la prolongación innecesaria de los procesos previstos en esta disposición, previa autorización del médico del servicio público de salud y consentimiento informado del paciente.*

Los resultados de estas pruebas y tratamientos se pondrán a disposición del facultativo del servicio público de salud que asista al trabajador a través de los servicios de interoperabilidad del Sistema Nacional de Salud, para su incorporación en la historia clínica electrónica del paciente.

***Las pruebas diagnósticas y los tratamientos terapéuticos y rehabilitadores se realizarán** principalmente en los centros asistenciales gestionados por las mutuas para dispensar la asistencia derivada de las contingencias profesionales, en el margen que permita su aprovechamiento, utilizando los medios destinados a la asistencia de patologías de origen profesional, y, **con carácter subsidiario, podrán realizarse en centros concertados**, autorizados para dispensar sus servicios en el ámbito de las contingencias profesionales, con sujeción a lo establecido en el párrafo anterior y en los términos que se establezcan reglamentariamente. En ningún caso las pruebas y tratamientos supondrán la asunción de la prestación de asistencia sanitaria derivada de contingencias comunes ni dará lugar a la dotación de recursos destinados a esta última.”*

D'entrada, en línia amb el que s'ha apuntat en relació amb la gestió de contingències professionals, fem notar que la normativa preveu que les proves diagnòstiques es poden realitzar, amb caràcter subsidiari, en centres concertats (art. 82.4.d) LGSS). Si una Mútua estableix aquest sistema per a la realització de proves diagnòstiques relacionades amb incapacitats temporals de treballadors per contingències comunes, el tractament consegüent de dades dels afectats es correspondria amb l'esquema d'un encàrrec del tractament, essent aplicables les consideracions que s'han fet sobre aquesta figura en el Fonament Jurídic anterior.

La Mútua seria la responsable del tractament de les dades del treballador relacionades amb la incapacitat temporal per contingències comunes que tracta l'Hospital i, com a tal, hauria de tenir accés a la informació que sol·licita.

En qualsevol cas, als efectes del règim de comunicació de dades (art. 11 LOPD), que resultaria d'aplicació en el cas que no s'hagi establert un encàrrec del tractament (qüestió que, per la informació aportada, es desconeix), com ha quedat apuntat,

l'ordenament jurídic atribueix a les Mútues col·laboradores amb la Seguretat Social la funció de realitzar el control i seguiment de les situacions d'incapacitat temporal per contingències comunes, als efectes de gestionar-ne la prestació econòmica corresponent.

Per a la realització d'aquest control i seguiment, les Mútues han de disposar dels informes emesos, i de la informació obtinguda de les actuacions de control i seguiment o de les assistències sanitàries corresponents (art. 82.4.b) LGSS). Així mateix, també es preveu que les Mútues poden dur a terme determinats actes, com ara, entre d'altres, "*exámenes y reconocimientos médicos*", com a actes de control i seguiment, i que poden realitzar en centres propis o en d'altres centres, proves diagnòstiques i tractaments terapèutics i rehabilitadors (art. 82.4.d) LGSS).

Per tant, hi ha suficient habilitació legal (art. 82.4, apartats b) i d) LGSS) per tal que l'Hospital, quan dona assistència sanitària a un pacient per derivació d'una Mútua col·laboradora amb la Seguretat Social en relació amb una incapacitat temporal per contingències comunes, comunicui a aquesta la informació sobre el diagnòstic d'un treballador que es troba en situació d'incapacitat temporal, per al compliment de les funcions de seguiment i control que la normativa atorga a la Mútua.

Atesa l'existència d'aquesta habilitació legal, el tractament de les dades del diagnòstic dels treballadors per les Mútues col·laboradores amb la Seguretat Social es podria dur a terme sense consentiment exprés dels afectats (article 7.3 LOPD).

D'acord amb les consideracions fetes en aquest dictamen, es fan les següents,

Conclusions

Hi ha suficient habilitació legal per tal que l'Hospital, quan dona assistència sanitària a un pacient per derivació d'una Mútua col·laboradora amb la Seguretat Social, li comuniqui el diagnòstic del treballador sense el seu consentiment exprés (art. 7.3 LOPD), per al compliment de les funcions de gestió de les prestacions econòmiques i l'assistència sanitària derivada de contingències professionals (art. 82.2 LGSS), i de seguiment i control de la incapacitat temporal per contingències comunes (art. 82.4, apartats b) i d) LGSS).

Barcelona, 11 d'abril de 2017